

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

10
2023

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti

08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:
Sharipov Qo'ng'irotboy Avezimbetovich

Elektron nashr. 714 sahifa, 30-oktyabr, 2023-yil.

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Rae Kvon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Salimov Oqil Umrazqov, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Toshkulov Abduqodir Hamidovich, i.f.d., prof., TDU rektori
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Sharipov Qo'ng'irotboy Avazimbetovich, t.f.d., prof., TDIU rektori
Oblamuradov Narzulla Naimovich, i.f.n., dotsent
Djumaniyazov Maqsud Allazarovich, Qoraqalpog'iston Respublikasi Tabiat resurslari qo'mitasi raisi
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Eshov Mansur Po'latovich, i.f.d., prof., TDIU Akademik faoliyat bo'yicha prorektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Maqsud Abdullayevich, p.f.d., prof., TDIU Moliya-iqtisod ishlari bo'yicha prorektori
Karimov Norboy G'aniyevich, i.f.d., prof., TDIU huzuridagi PKQTMO tarmoq markazi direktori
Hakimov Nazar Hakimovich, f.f.d. TDIU profesor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU Marketing kafedrasini professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., prof., Atrof-muhit va tabiatni muhofaza qilish texnologiyalari ilmiy-tadqiqot instituti
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoirazimovna SamDu IS instituti professori
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., Toshkent arxitektura-qurilish universiteti katta o'qituvchisi
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Nomozova Qumri isoyevna Geologiya fanlari universiteti "Iqtisodiy geologiya" kafedrasini dotsenti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU Ilmiy tadqiqotlar va innovatsiyalar departamenti rahbari
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU huzuridagi PKQTUMOTMXHB mutaxassis

Ekspertlar kengashi:

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Imomqulov To'liq Burxonovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Qishloq xo'jaligida innovatsion xizmatlar infratuzilmasini rivojlantirishning nazariy asoslari.....	8
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich , professor, Zaynutdinova Umida Djalalovna , dotsent	
O'zbekiston-Turkiya do'stligi azaliy qadryatlarimiz zaminida yashab kelmoqda.....	13
O'sman Mesten , Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya-O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari	
O'zbekistonda turizm sohasining rivojlanishini davlat tomonidan	
qo'llab-quvvatlash mexanizmini takomillashtirish.....	15
Akkulov Abdulaziz Uralboyevich , mustaqil tadqiqotchi	
O'zbekiston Respublikasini "Yashil" iqtisodiyotga o'tish istiqbollari. Muammolar va yechimlar.....	19
Mirzayev Bexruz Abdulla o'g'li , doktorant	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda "Yashil" iqtisodiyotning o'rni.....	26
Sevara Yaxshimuratova Rustam qizi , assistent-o'qituvchi	
Sanoat barqarorligini ta'minlashda yashil energetikaning o'ziga xos xususiyatlari.....	29
Kadirov Abdumalik Matkarimovich	
Republikamizda "yashil iqtisodiyot"ni shakllantirishda agroxizmatlarni	
rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari.....	36
Mirzayev Q. J. , i.f.d., professor; Jonuzokov M. K. , assistent o'qituvchi	
"Yashil" obligatsiyalarni muomalaga chiqarishning nazariy va amaliy jihatlari.....	40
E. I. Nosirov , i.f.n., dotsent	
Turizm sohasidagi loyihalarni kreditlash amaliyotini takomillashtirish.....	46
Matkabulova Dilorom Xalilullayevna , PhD	
Koreya Respublikasida yashil (eko) turizmning rivojlanish yo'nalishlari va muammolari.....	51
Islomova Dilrabo Salomovna , kafedra assistenti	
Moliyaviy menejment tizimini transformatsiyalashda raqamli marketing	
samaradorligini baholashning nazariy yondashuvlari.....	55
Sobirjonov Sanjar Sobirjonovich , PhD, dotsent	
Samarqand viloyati ekologik turizm salohiyatidan samarali	
foydalanish asosida ekoturizm klasterlarini shakllantirish.....	62
Abduraxmanova Aqida Fayzulla qizi , i.f.b.f.d.; Axrarov Farxod Baxriddinovich , i. f. n.; Xo'jamov Bobur , tadqiqotchi	
Ichki turizmni rivojlantirishda davlatning o'rni.....	68
Dehqonov Burxon Rustamovich , tayanch doktorant	
O'zbekistonda turizm sohasini rivojlanishiga global trendlarning ta'siri.....	72
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich , i.f.d., professor	
Assessment of the Current State of the Market and Procedure For Lending	
to Subjects of Tourism Services of the Republic of Uzbekistan.....	79
Karimova Aziza Maxomadrizoyevna , PhD, docent; Maqsudov Orif Shakirovich , assistant	
Islomiy moliya instrumentlari (muzoraba va mushoraka) va ularni tijorat banklarida qo'llash.....	84
Madraximova Gulasal , dotsent; Safarova Nasiba , magistrant	
Mamlakatimizda "Yashil" iqtisodiyot asosida barqaror rivojlanishni ta'minlashning o'ziga xos jihatlari.....	90
Mustafaqulov Yangiboy Bo'riqulovich , Todjimamatova Mashhura Erkinovna ;	
Nurmatova Hilola A'zamovna ; Berdieva Aziza G'anisher qizi ; Egamberdieva Oydin Abror qizi	
Ways to Improve the Green Recovery in Uzbekistan by Investment and Trade.....	97
Nurbek Khalimjonov , assistant	
Evaluating the Path Towards Sustainable Tourism Development in the Republic of Uzbekistan.....	102
Khusniddin Egamnazarov	
Nexus Between Climate Change and Energy Consumption in Uzbekistan: A Time Series Analysis.....	106
Sarvar Mamasoliyev ; Shodiyor Toxirov	
O'zbekistonda mice turizmini barqaror rivojlanishida qulay infratuzilma.....	112
Xalimova F. N. , katta o'qituvchi	
Ichki turizmni rivojlantirishning ilg'or xorijiy tajribasi va uni	
O'zbekistonda qo'llashning iqtisodiy afzalliklari.....	115
Matkarimov Jahongir Shamuratovich , mustaqil tadqiqotchi	
Agroturizmni rivojlantirish orqali hududlarning barqaror rivojlantirish imkoniyatlari.....	122
Jo'rayeva Nargiza Abduvohidovna , kafedra dotsenti	
Turizm sektorida milliy hunarmadchilik mahsulotlarining rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlari.....	126
Xushnazarova Maxzuna Gulamdjanovna , kafedra assistenti	
Роль религиозного туризма в экономике Узбекистана.....	132
Рахимова Дилфуза Мирзакасимовна , преподаватель	
Turistik sanoatining investitsion jozibadorligini boshqarish va samaradorligini baholash.....	139
Sa'dullayeva Gulnoza Sodiq qizi , PhD	

Turizmga innovatsiyon texnologiyalarni joriy qilish shart sharoitlari	144
Po'latov Ma'murjon Murodjon o'g'li , doktorant	
O'zbekistonning "yashil iqtisodiy strategiyasi" va uni amalga oshirishning asosiy yo'nalishlari	147
Bekmirzayev Mirzoxid Adashaliyevich , dotsent	
An Analysis of the Structure of Trade Between China and Uzbekistan	150
Cao Gang , PhD Candidate	
"Daka-Tex" MCHJ XKning marketing faoliyatining takomillashtirish.....	160
Musyeva Shoirazimovna , kafedra professori	
Mamalakat iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda oziq-ovqat xavfsizligining o'rni.....	164
Ibragimov G'ayrat Ablalulovich , PhD; Shukurova Nilufar Qahramonova , tadqiqotchi;	
Umirov Islombek Furkatovich , tadqiqotchi; Tojiqulov Samandar Orufjon o'g'li , tadqiqotchi	
MDH davlatlarida chorva va parandachilik o'sish dinamikasi	169
Abidov Abdujabbor Abduxamidovich , t. f.n., dotsent	
Tijorat banklarida foiz stavkaning likvidlikka ta'siri	179
Berdiyarov Baxriddin Tavasharovich , iqtisodiyot fanlari doktori, professor	
O'zbekiston moliya bozorini jahon moliya bozoriga integratsiyalashuvining dolzarb masalalari	186
Burxanov Aktram Usmanovich , i.f.d., prof.; Xudoyqulov Xurshid Xurramovich , i.f.d., prof.	
O'zbekiston Respublikasining Jahon savdo tashkilotiga a'zo bo'lishiga oid	191
Ruzibayev Jahongir Nodirovich	
O'zbekistonda ikkilamchi qimmatli qog'ozlar bozori hozirgi holati tahlili.....	194
Ro'ziqulov Abdimo'min Qussam o'g'li , mustaqil izlanuvchi	
Raqamli texnologiyalar orkali turizm industriyasini rivojlantirish usullari	200
R. P. Zarikeyev , mustaqil doktorant	
Korxona iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda inson resurslaridan foydalanish amaliyoti	206
Abdualimov Ashraf Qurbonaliyevich , doktorant	
Oliy ta'lim muassasalarida to'lov-kontrakt shakli mablag'lari bo'yicha xarajatlar	
va ular hisobining amaldagi holati	211
Abdujalilova Dilnoz Abdusattorovna , doktorant	
O'zbekistonda oziq-ovqat bozori nazariy tahlili.....	216
Abduraxmanova Zuxra Toxir qizi , doktorant	
Sug'urta munosabatlarini takomillashtirishning istiqbollari	221
Abduturapova Dildora Farxodjon qizi , doktorant	
Functions of Management in Education and Its Significance	231
Akhatova Shakhnoza Akram kizi , teacher	
Qishloq xo'jaligi korxonalarini moliyalashtirishni yangicha	
usullarini o'rganishning ayrim dolzarb masalalari	235
Ametov Quvondik Mamatjanovich , mustaqil izlanuvchi	
Yog'-moy sanoati korxonalari kapitali rentabelligini oshirish yo'nalishlari.....	238
Amirzoda Hamrayev , katta o'qituvchi	
Banklararo to'lov tizimini raqamli iqtisodiyotdagi rolini oshirish choralari	244
Amonov Alisher , o'qituvchi	
Baholash faoliyatini raqamlashtirish istiqbollari.....	248
Bobirjon Aktamov , katta o'qituvchi	
Marketing xizmati samaradorligini baholashda PEST tahlil usulining ahamiyati va qo'llash imkoniyatlari	253
Boyjigitov Sanjarbek Komiljon o'g'li , katta o'qituvchi	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarining vujudga kelish zarurati, umumiy hisobotlarining tuzilishi	
va O'zbekistonning MHXSga o'tishida vujudga keladigan muammolar va ularni bartaraf etishning istiqbolli	
yo'nalishlari	259
Djurayeva Iroda Bahrom qizi , doktorant, o'qituvchi	
Samaradorlikni korxona iqtisodiyotida tutgan o'rni	265
Fayziyeva Nilufar Shuxrat qizi , PhD, katta o'qituvchi	
Avtomobil transporti korxonalarida amortizatsiya xarajatlari va uning hisobini takomillashtirish masalalari...	269
G'anibayev Ilxomjon Shokiraliyevich , doktorant	
Turistlar statistik hisobini olib borish bo'yicha xalqaro standartlar va tajribalar tahlili	275
Jumanova Zilola To'ychiyevna , doktorant	
Tijorat banklari ipotekali kreditlarining qaytuvchanlik holatini barqarorlashtirish choralari	280
Jumayev Muzaffar Mahmud o'g'li , kafedra o'qituvchisi	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida soliqlar va boshqa majburiy to'lovlarni	
amalga oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish.....	284
M. Samiyeva , kafedra assisenti	
Assessment of the Economic Effectiveness of the Railway Transport System	288
Mannonov Shahruhmirza Abdurashidovich , independent researcher	
O'zbekistonda mikromoliya tashkilotlarining iqtisodiy faoliyat samaradorligini oshirish yo'llari.....	294
Nazarova Muslima Nazarovna , PhD, i.f.f.d., katta o'qituvchi	

Mamlakatimizda xizmat ko'rsatish sohasini rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlari.....	301
Odilov Dilshodjon Tulqinovich	
O'zbekistonda paxtachilik majmuasining iqtisodiy samaradorligini oshirish	307
Xoliqov Tolibjon Luptullaevich , kafedra assistenti	
Ta'lim tizimi boshqaruvida "time menejmenti" texnologiyalarini qo'llash.....	311
Radjabova Gavxar Umarovna , kafedra dotsenti	
Improving Trade Effectiveness Through Merchandising: Theory and Practice	316
Ravshan Aliyevich Allayorov , Associate Professor	
An'anaviy moliya tizimidagi yangi yondashuv va yechimlar	319
Abrorov Sirojiddin , PhD; Bunyod Usmonov , PhD	
Ijtimoiy fondlar va maqsadli jamg'armalar faoliyatini takomillashtirish.....	325
Samiyeva Gulnoza Toxirovna , PhD, i.f.f.d.	
Tikuv-trikotaj korxonalarining brend jozibadorligini marketing strategiyalari asosida oshirish.....	332
Sh. Sh. Ziyayeva , katta o'qituvchi	
Surxondaryo mintaqasining ekoturizm salohiyati nuqtayi nazaridan baholash	337
Soatov Yusuf Xo'jayor o'g'li , mustaqil tadqiqotchi	
Совершенствование учета неиспользованных основных средств в Республике Узбекистан.....	340
Усманов Фаррух Обитжонович , научный сотрудник кафедры	
An'anaviy moliya tizimining metodologik muammolari, shuningdek moliya tizimida yuz beruvchi inqirozlar va ziddiyatli vaziyatlarning yuzaga kelish sabablari	348
Xabibullayev Dadajon Ro'ziboyevich , stajor tadqiqotchi	
Dehqon xo'jaliklarida mahsulot yetishtirish samaradorligini oshirishda tomorqa xizmati klasterlarini takomillashtirish	355
Xamrayeva Sayyora Nasimovna , kafedra professori; Ochilova Nargiza Akramovna , doktorant	
Transport xizmatlari bozorida marketing faoliyatini mexanizmlarini rivojlanishining asosiy tamoyillari	360
Nosirov Javlonbek Jamoliddin o'g'li , doktorant; Raxmatov Ziyodullo Nosirovich , dotsent	
BMT Barqaror rivojlanish maqsadlari doirasida kambag'allikni qisqartirish va oziq-ovqat xavfsizligini mustahkamlash masalalari.....	363
Yusupov M. S. , PhD	
Мировые финансовые центры точки роста экономики	369
Абдуллаев Анвар Фархадович , PhD., доцент кафедры	
XX asr jadid ma'rifatparvarlari Abdurahmon Toshkandiy va Abdulla Avloniy ijtimoiy qarashlaridagi umumiylik va xususiylik	375
Abrorxon Asatulloev Asatulloevich , PhD	
Математическое обоснование вычисления моды и медианы в статистике.....	379
Бердикулова Ирода Райимкуловна , старший преподаватель; Усманов Шахзод Шохрухович , студент	
Yirik soliq to'lovchi korxonalar faoliyatini rag'batlantirishda soliq ma'murchiligining istiqbollari.....	390
G'aniyev Shaxriddin Vohidovich , i. f. d., Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich , PhD	
Sog'lomlashtirish turizmi klasterlari faoliyatida innovatsion faoliyatni boshqarishning kross-innovatsiyalar asosidagi modeli	395
G'ofurov Azizbek Umarjonovich , mustaqil tadqiqotchi	
Tijorat banklari faoliyatidagi kredit risklarini boshqarishni takomillashtirish yullari.....	400
J. Y. Isakov , i.f.d, professor	
Mehnat bozorining raqamlashgan iqtisodiyotdagi statistik masalalari.....	405
A. Abduvohidov , i. f. d., professor	
Davlat oliy ta'lim tashkilotlarida xarajatlar hisobini yuritish.....	407
Karayev Payzillaxon Yusufxonovich , PhD	
Актуальная ситуация в сегменте теневой экономики в Республике Узбекистан	412
Кошанов Абдимурат , независимый исследователь	
O'zbekistonda moliyaviy hisob va hisobotni MHXSlariga transformatsiya qilishda asosiy vositalar hisobini tashkil etish masalalari	416
Qurbonova Shaxrinoz , doktorant	
Erkin iktisodiy hududlarda investitsion faollikni oshirish masalalari.....	420
Qilicheva Kamola Muzaffarovna , mustaqil tadqiqotchi	
Mahalliy byudjetlar xarajatlari ijrosining samaradorligini oshirish masalalari (Jizzax viloyati misolida).....	425
Mamayusupov Omonulla Mamatqulovich , erkin izlanuvchi	
Sug'urtada assistans xizmatlarini takomillashtirish	433
Maxmudov A. M.	
Цифровизация бухгалтерского учета.....	439
Мирсодикова Дилобар Дилшод кизи , самостоятельный соискатель	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatini rivojlantirishning moliyaviy mexanizmini takomillashtirish.....	445
Nasrova Kamola Ravshanovna , PhD	
Повышение эффективности депозитной политики в коммерческих банках.....	451
Нуриллаев Рахмат Ярашевич , к.с.х.н., доцент; Нуриллаев Шердил Жамолiddin угли , магистр	

Hufiyona iqtisodiyotni qisqartirish orqali mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish mexanizmlari.....	456
Pardayev Ilhomjon G'ulom o'g'li	
Uy-joy fondi boshqaruvini samarali tashkil etish	460
Berdiyeva Dilfuza Axatovna , PhD, dotsent	
Экономика знаний как высший ступень развития инновационной экономики	466
Хасанхонова Нодира Исаметдиновна , PhD	
Kichik biznes subyektlarini samarali investitsiyalashning ilg'or xorijiy davlatlar tajribasi.....	471
Ruziyeva Dilobar Isomjonovna , iqtisod fanlari nomzodi	
Davlat-xususiy loyihalarining mazmun-mohiyati, ilmiy-nazariy asoslari	481
Suleymanov Farrux Raximjonovich , mustaqil izlanuvchi	
Комплексный анализ хозяйственно-экономической деятельности и устойчивости АО "Узавтосаноат"	487
Туйчиев Комилжон Лазизович , доцент кафедры	
Экономическая сущность и важность повышения эффективности	
производства каракулеводческой продукции.....	493
Тулкин Хаймуродович Фармонов , профессор; Нуриллаев Жамолiddин Ярашевич , докторант	
O'zbekistonda tijorat banklari emission operatsiyalarining dolzarb masalalari	499
O'ktamova Nozima Narzulla qizi , PhD, kafedra dotsenti	
Инновационные методы энергосбережения как способ повышения	
конкурентоспособности предприятия	503
Хамдамова Гавхар Абсаматовна , к.э.н., профессор	
Hudud sug'oriladigan yerlarida suv resurslaridan foydalanish holati tahlili	508
Shoxujayeva Zebo Safoyevna , i. f.n., professor, katta ilmiy xodim	
Hududlarning moliyaviy-investitsion salohiyatini oshirishning nazariy va amaliy jihatlarini	513
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi , kafedra dotsenti i.f.d.	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikda xodimlar faoliyatining axborot tizimlarini samarali tashkil qilish.....	521
Yuldashev Furqat Nurilloevich , doktorant	
O'zbekistonda raqamli iqtisodiyoti sharoitida elektron biznesni rivojlantirish yo'llari	524
Boboqulov Sanjar Baxronkulovich , PhD; Akramov G'ayrat Otabek o'g'li , talaba	
An Analysis of Green Taxation and Its Effect on Economic Growth	530
Fayzieva Nargiza Rabimovna , PhD	
Kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirishning nazariy jihatlarini	537
Qurbonov Jasurbek Pozilovich , kafedra dotsenti	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida turizm industriyasining rivojlanishi va istiqboli	540
Abdulxakimov Zuxrali Tursunaliyevich , PhD, kafedra dotsenti	
O'zbekistonda energetika korxonalari faoliyatida korporativ	
boshqaruvining baholash usullarini tahlili.....	544
Abduraxmonova Zarina Muysinjonovna , mustaqil tadqiqotchi	
O'rta Osiyo davlatlarida rekreatsiya turizmi.....	548
Shaymanova Nigora Yusupovna , doktorant	
Korxona investitsiyalari xususidagi ilmiy-nazariy yondashuvlar va qarashlar evolyutsiyasi.....	552
Eshqo'ziyev Oxunjon Oybek o'g'li , doktorant	
O'zbekiston sanoatining rivojlanish tendensiyalari, muammo va yechimlari.....	559
Shavqiyev Erkin , i. f. n.	
"Yashil iqtisodiyot"ga o'tish zaruriyati, dastaklari va uning o'ziga xos tamoyillari	565
Berdiyev Baxtiyor Sodiqovich , kafedra dotsenti	
Innovatsion faoliyatni rivojlantiruvchi omillar va ulardan samarali foydalanish yo'nalishlari	571
Ashurov Maxammadjon Sotvoldiyevich , i.f.n., kafedra dotsenti	
Ijtimoiy tarmoqlar analitikasi.....	576
S. Qulmatova , PhD, dotsent	
Analysing the Functioning of Enterprise Management in the Context of Institutional Reforms	581
Kurpayanidi Konstantin Ivanovich , Professor	
Qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishi samaradorligini baholash	586
Ruxsatova Rushana O'ktamovna , erkin tadqiqotchi	
Soliq tushumlarini prognozlashtirish modellarini qurishning klassik va intellektual usullari	593
Narmanov Ulug'bek Abdugapparovich , PhD; Maqsudov Azamat Maqsud o'g'li	
Kompaniyani samarali boshqarishda marketingning o'rni va uning tamoyillarini qo'llash istiqbollari.....	598
Usmonova Dilfuza Ilhkomovna , kafedra dotsenti	
Экономическая безопасность и факторы влияющие на неё.....	602
Абдишукуров Шерзод Шавкат угли , научный сотрудник	
Oliy ta'lim muassasalarining moliyaviy manbalari bo'yicha xarajatlar hisobi va uni takomillashtirish.....	608
Artikov Kurbonazar Amonovich , mustaqil ilmiy tadqiqotchi	
Innovatsion iqtisodiyot sharoitida inson kapitaliga yo'naltirilgan investitsiyalarning ahamiyati.....	614
Asamxodjaeva Shoirra Shukurullaevna , katta o'qituvchi	

Перспективы развития инноваций и роль стартапов: зарубежный опыт, проблемы и решения.....	618
Ачилова Ширин Шавкат кизи , старший преподаватель	
Tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslarni kreditlashda garov ta'minotini takomillashtirish	622
Bazarova Nigora Ravshanovna , kafedra dotsenti	
Sug'urta tashkilotlari investitsiya faoliyatini boshqarish masalalari	627
Kenjayev Ilhom G'iyozovich , iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)	
Organizational Factors Influencing Leadership Styles and Procurement Outcomes	632
Saidakhmedov Islomjon Uligbekovich , Scientific researcher	
Tijorat banklari faoliyati samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish yo'llari	637
Mirpulatova Luiza Mansurovna , doktorant	
Tijorat banklarining tadbirkorlik subyektlarini kreditlash metodologiyasining ekonometrik tahlillari.....	642
Norov Akmal Ruzimamatovich , DSc, kafedra professori	
Tijorat banklarida kreditlash amaliyotini takomillashtirish yo'llari	649
Norova Nozima Nabiyevna , katta o'qituvchi	
Hufiyona iqtisodiyotni qisqartirish orqali mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish mexanizmlari	657
Pardayev Ilhomjon G'ulom o'g'li	
Jahondagi kuzatilayotgan globallashuv va tabiatdagi o'zgarishlar oqibatida kelib chiqayotgan turli xatarlardan himoya qilishda sug'urta tashkilotlari oldida turgan vazifalar ("O'zbekinvest" EISK AJ misolida).....	661
Sayfullo Mirzoyev	
International Experiences on Restoration of Financial Stability Through Indicators in Commercial Banking Sector	666
Solijonova Muxlisa Azamatovna	
Pensiya yoshining pensiya ta'minoti tizimiga ta'siri.....	668
Tursunov Jaxongir Pulatovich , DSc	
Mamlakat iqtisodiyotini islom moliya instrumentlari orqali rivojlantirish istiqbollari.....	673
Xalikov Ulug'bek Rustamovich , PhD	
Sug'urta kompaniyalari va tijorat banklari integratsiyalashuv jarayonini zarurligi va ahamiyati.....	678
Xudoyberdiyeva Sadoqat Abdumannonova , mustaqil izlanuvchisi	
Qishloq xo'jaligi korxonalarini davlat tomonidan qo'llab quvvatlashning innovatsion menejment tamoyillari... 683	
Shaniyazova Zamira Orabayevna , PhD	
Тенденции развития жилищного строительства.....	688
Алиева Зилола Маматвалиевна , доцент кафедры	
Tadbirkorlik subyektlarini moliyalashtirishning innovatsion usullari.....	692
Shakirova Nigora Axralovna , kafedra dotsenti v.b.	
Nodavlat notijorat tashkilotlari mablag'larining shakllanishi va nazorat qilinishi.....	698
Xusanov Nishonboy Abdusattarovich , filologiya fanlari doktori, professor	
Спиртные напитки - вред здоровью	702
Кариева Халима Икромжоновна , старший преподаватель кафедры	
Importance of Social Infrastructure Development in Rural Areas	706
Munisa Alimova	
Davlat xizmatida agile loyiha boshqaruvi texnologiyasidan foydalanish	709
Isaqova Zebo Murodovna , f.f.n. (PhD), tadqiqotchi	

O'ZBEKISTONDA TIJORAT BANKLARI EMISSION OPERATSIYALARINING DOLZARB MASALALARI

O'ktamova Nozima Narzulla qizi
PhD, TMI "Bank ishi" kafedrası dotsenti

Annotatsiya: Maqolada tijorat banklari emission operatsiyalarining ilmiy-nazariy jihatlarini, emission operatsiyalarning zaruriyati va bugungi kundagi holati tadqiq etilgan. Shu bilan birga, amalga oshirilgan tadqiqotlar natijasida tijorat banklari emission operatsiyalarining xususiyatlari yuzasidan quyidagi ilmiy xulosalarni shakllantirilgan.

Kalit so'zlar: tijorat banklari, fond bozori, tijorat banklarining emission operatsiyalari, emission operatsiyalar samaradorligi.

Abstract: The scientific-theoretical aspects of emission operations of commercial banks, necessity of emission operations and their current status are studied in the article. At the same time, as a result of the conducted research, the following scientific conclusions were formed regarding the characteristics of the emission operations of commercial banks.

Key words: commercial banks, stock market, emission operations of commercial banks, efficiency of emission operations.

Аннотация: В статье исследованы научно-теоретические аспекты эмиссионных операций коммерческих банков, необходимость проведения эмиссионных операций и их современное состояние. При этом в результате проведенного исследования были сформированы следующие научные выводы относительно особенностей эмиссионных операций коммерческих банков.

Ключевые слова: коммерческие банки, фондовый рынок, миссионные операции коммерческих банков, эффективность эмиссионных операций.

KIRISH

Ayni paytda, turli xil makroiqtisodiy va moliyaviy muammolar ta'sirida jahondagi barcha davlatlar iqtisodiyotida globallashuv jarayonlari chuqurlashmoqda. Jumladan, ishsizlar sonining o'sishi, ishlab chiqarish va eksport hajmining pasayishi, to'lov balansi, byudjet taqchilligi va tashqi qarzlarning o'sishi, xalqaro fond bozorlaridagi tendensiyalar, o'z navbatida, bank xizmatlarini yangi bosqichga olib chiqish hamda tijorat banklarining xalqaro fond bozorlaridagi ishtirokini kengaytirish zaruratini tug'dirdi. Jumladan, Dow Jones indeksi 2008-yil sentyabridagi 11133,6 banddan 2009-yilning martida 35 foizgacha, ya'ni 7235,5 bandgacha pasaygan bo'lsa, 2022-yilning 6-dekabrida 33947,10 bandgacha ko'tarildi. Bu esa, inqirozdan oldingi ko'rsatkichdan sezilarli darajada, ya'ni uch baravar yuqoridir¹.

Tijorat banklari asosiy moliyaviy vositachilar sifatida bugungi kunda dunyodagi barcha mamlakatlarda yuqori inovatsion va raqamli texnologiyalar asosida samarali faoliyat ko'rsatmoqda. Tijorat banklari o'zlarining rivojlanishi jarayonida moliya bozorida, ssuda kapitallari bozorida, qimmatli qog'ozlar bozorida xo'jalik yurituvchi subyektlar va aholining asosiy ishonchli moliyaviy hamkoriga aylanib ulgurdi.

O'zbekistonda ham MDH davlatlari kabi kapital bozori rivojlanmaganligi va iqtisodiyotdagi ulushi pastligi, investitsiyalarni jalb etishda deyarli ahamiyatga ega emasligi aksiyadorlik jamiyatlari kapitali qiymatini baholashning zamonaviy usullaridan foydalanishga to'sqinlik qilmoqda. Shu sababli, 2017–2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasini amalga oshirishga oid Davlat dasturida davlat va xo'jalik birlashmalari ulushi mavjud bo'lgan ayrim aksiyadorlik jamiyatlarining aksiyalar paketlarini birlamchi va ikkilamchi ommaviy taklif asosida realizatsiya qilish vazifasi alohida belgilab berildi².

¹ <https://www.dowjones.com/>

² 2017–2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasini "Faol investitsiyalar va ijtimoiy rivojlanish yili"da amalga oshirishga oid Davlat dasturi to'g'risida"gi PF–5635-son farmoni, 2019-yil 17-yanvar.

Shuningdek, 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasida "Xalq banki", "Qishloq qurilish bank" "Mikrokreditbank", "Agro bank", "O'zmilliybank"ning aksiyalarini 2023-yilga qadar fond birjasi orqali ommaviy joylashtirish bo'yicha "yo'l xarita" ishlab chiqish belgilangan.

Davlat dasturida davlat ulushiga ega bo'lgan banklar transformatsiya jarayonlarini yakunlab, 2026-yil yakuniga qadar bank aktivlarida xususiy sektor ulushi 60 foizgacha chiqarilishi "yo'l xarita"da belgilangan³.

MAVZUGA OID ADABIYOTLARNING TAHLILI

Taraqqiy etgan mamlakatlar iqtisodiyoti va bank tizimi faoliyati tahlili shuni ko'rsatadiki, bozor iqtisodiyotida iqtisodiy va investitsion faollikni oshirishda, iqtisodiyotni, shu jumladan qimmatli qog'ozlar bozorini rivojlantirishda bank tizimining o'rni beqiyosdir. Chunki, tijorat banklari moliyaviy vositachilar sifatida iqtisodiyotda vaqtincha bo'sh turgan pul mablag'larini jamlab, ularga muhtoj bo'lgan tarmoqlarga, korxonalarga va aholi qatlami orasida taqsimlaydi. O'z navbatida, tijorat banklari qimmatli qog'olar emissiyasi hisobiga o'z kapital-lari miqdorini muntazam ravishda oshirib boradi va shu asosda banklarning moliyaviy imkoniyatlari kengayib, to'lovga qobiliyati va likvidligi oshib boradi⁴.

Bozor iqtisodiyoti sharoitida tijorat banklari emissiya faoliyati albatta milliy va xalqaro fond bozorlari, qimmatli qog'ozlar bozorlari bilan bevosita bog'liq. Shu sababli, eng avvalo, bozor iqtisodiyotining moliyaviy vositachilari bo'lgan tijorat banklari, bank innovatsiyalari, emission faoliyati va fond bozoridagi o'rniga oid masalalar borasida iqtisodchi olimlar o'z nazariy qarashlarini namoyon qilishgan. Jumladan, taniqli zamonaviy xorijlik iqtisodchi olim Piter S. Rouzning fikriga ko'ra: "Bank – bu moliyaviy xizmatlarni taqdim qiladigan, jamiyatning pul mablag'larini professional boshqarib turadigan, shuningdek iqtisodiyotda ko'pgina funksiyalarni bajarib turadigan firmadir"⁵.

Darhaqiqat, tijorat banklari har qanday mamlakatda moliyaviy vositachi sifatida turli bank xizmatlarini ko'ratadi. Chunki ular o'z va jalb qilingan mablag'lari hisobiga pul mablag'larini muhtoj bo'lgan mijozlarga risk asosida kredit shaklida beradi va foyda oladi. Shu bois Piter S. Rouz banklarni ko'pgina funksiyalarni bajaradigan firma sifatida asosli ravishda e'tirof etgan.

Taniqli xorijlik iqtisodchi olimlardan biri O. I. Lavrushin xususan: bank innovatsiyalari "– bu yangi texnologiyalar sohasida bank maqsadlari va bank faoliyati natijasiga oid sintetik tushunchasi bo'lib, mijozlardan qulay shartlarda bank resurslarini shakllantirish va joylashtirish asosida qo'shimcha daromad olishga yo'naltirilgan yangiliklar asosida foyda olishdir", deb ta'kidlaydi⁶. Prof. O. I. Lavrushin bank innovatsiyalarini foyda olish bilan bog'laydi. Chunki, bizning nazarimizda har qanday yangilik ham innovatsiya bo'lavermaydi. Innovatsiya bo'lishini uchun yaratilgan har qanday mahsulot yoki ko'rsatilayotgan xizmat pirovard natijada foyda olib kelishi kerak. Ana shundagina bu yangilikni innovatsiya, deb aytish mumkin.

Shu bilan birga mahalliy olimlarimiz qimmatli qog'ozlar bozori va tijorat banklarining turli faoliyat yo'nalishlari bo'yicha o'zlarining ilmiy tadqiqot ishlarini olib borishgan. Jumladan, prof. Sh. Shoxa'zamiy "Qimmatli qog'ozlar bozori strategik rivojlanishining metodik asoslari" mavzusida, professor A. Omonov "Bank resurslarining tarkibi moliyaviy resurslarini shakllantirish va boshqarish", dotsent F. Muxamedov "Qimmatli qog'ozlar savdo tizimlari", dotsent U. Ortiqov, "Bank resurslari va ularni boshqarish", PhD I. Jo'rayev "Bank depozit bazasini mustahkamlash", PhD X. Tillayev "Banklarning qimmatli qog'ozlar bozoridagi faoliyati" mavzulari bo'yicha ilmiy-tadqiqot ishlarini olib borishgan.

Xalqaro amaliyotiga muvofiq iqtisodiy adabiyotlar tadqiqidan xulosa qilish mumkinki, emissiya operatsiyalari – bu tijorat banki tomonidan o'z qimmatli qog'ozlarini muomalaga chiqarish va joylashtirish operatsiyalaridir. Jumladan, tijorat banklarining obligatsiyalari – obligatsiyani chiqargan bank va (kreditor) obligatsiya egasi o'rtasida qarz munosabatlarini tasdiqlovchi bu istalgan qimmatli qog'oz. Bizning nazarimizda, tijorat banklarining emission operatsiyalari deyilganda, bank tomonidan o'z qimmatli qog'ozlarini muomalaga chiqarish va joylashtirish operatsiyalari tushuniladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ilmiy tadqiqot olib borishda iqtisodiy tahlil, tadqiqotning mantiqiy va taqqoslama tahlili, ma'lumotlarni guruhlash, ularni bir-biri bilan solishtirish yo'li bilan statistik qayta ishlash usuli, miqdor va sifat ko'rsatkichlar hisoblash kabi uslublardan foydalanildi.

3 2022–2026-yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF–60-son O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 2022-yil 28-yanvar.

4 <https://lex.uz/uz/docs/-5841063>

5 Питер С. Роуз, "Банковский менеджмент", М. 2007.

6 О. И. Лаврушин, Н. И. Валенцева [и др.]; Банковское дело: под ред. О. И. Лаврушина. – 12-е изд., стер. – М.: КНОРУС, 2016. – 752 с.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tijorat banklari emission operatsiyalari bir qator maqsadlarni o'zi ichiga qamrab oladi. Bizning nazarimizda, ular quyidagilardan iborat. Ular bank aktivlariga joylashtirilgan qo'shimcha mablag'larni jalb qilish, qarz kapitali tarkibini oqionalashtirish manbaalari sifatida harakatda bo'ladi. Kredit tashkiloti tashkiliy-huquqiy maqomini aksiyadorlik shakli sifatida rasmiylashtiradi. Uchinchidan, ular bank boshqaruvida ishtirok etishni ta'minlaydigan aksiyalarga egalik qilish orqali nazorat tizimini shakllantiradi va muomaladagi fond vositalari orqali bank mijozlariga qo'shimcha bank xizmatlarini ko'rsatishni ta'minlaydi⁷.

Ta'kidlash joizki, kredit tashkilotlari – emitentlar oddiy va imtiyozli bo'lishi mumkin bo'lgan faqat ro'yxatdan o'tgan aksiyalarni chiqarishga haqlidirlar. Joylashtirilgan imtiyozli aksiyalarning umumiy qiymati kredit tashkilotining ro'yxatdan o'tgan kunidan boshlab ustav kapitalining 25 foizidan oshmasligi kerak.

O'zbekistonda ham MDHning ayrim davlatlaridagi kabi tijorat banklarining fond bozoridagi salmog'i va banklarning qimmatli qog'ozlari emissiya operatsiyalari nihoyatda kiichik. Biroq, tijorat banklarining likvidligini oshirish, ularning xavfsizligini ta'minlash, bank xizmatlari ko'lamini va raqobatbardoshligini oshirish, banklarning moliyaviy barqarorligi va ishonchiligi bilan bog'liq bir qator masalalar hozirgi kunda ham o'z dolzarbligini saqlab qolgan. Xususan, "bank xizmatlari iste'molchilarining huquqlari va qonuniy manfaatlariga, ayniqsa, hududlarda rioya etish hamda moliyaviy ochiqlikni kengaytirish, shuningdek, xizmat ko'rsatish madaniyati va bank tizimiga bo'lgan ishonchni yanada oshirishda bir qator muammo va kamchiliklar"⁸ bu borada ko'plab masalalar o'zining dolzarbligini saqlab qolayotganligidan dalolat beradi.

Ta'kidlash joizki, O'zbekistonda, tijorat banklari kapitali tarkibida davlat ulushining yuqoriligi (86,5%), jalb qilingan mablag'lar tarkibida depozit mablag'lar ulushining pastligi (37,4%), bank resurslari tarkibida qimmat mablag'lar ulushining yuqoriligi (50,2%) kabi holatlar ularning xizmatlari raqobatbardoshligiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Hozir mamlakatimizda 603 ta aksiyadorlik jamiyati mavjud. Ularning jami kapitali qiymati 59,43 trln. so'mga teng 6,29 mlrd. dona aksiyadan iborat. 2017-yilga nisbatan solishtirsak, yurtimizdagi aksiyadorlik jamiyatlari aksiyalarini emissiya qilishning umumiy hajmi 10,84 trln. so'mga ortgan. 2018-yil davomida esa, umumiy miqdori 198,6 mlrd. so'mlik obligatsiyalar 9 ta aksiyadorlik jamiyati tomonidan kapital bozoriga muomalaga chiqarilgan⁹.

Ta'kidlash joizki, O'zbekistonda fond bozoringa YalMdagi salmog'i atigi 6 foizga yaqin bo'lib, u taraqqiy etgan va rivojlanayotgan mamlakatlardagi ko'rsatkichdan sezilarli darajada pastdir. Bu esa, mamlakatimizda qimmatli qog'ozlar va fond bozorining rivojlanmaganligidan hamda ushbu bozorlarda tijorat banklari ishtirokining nihoyatda sustligidan dalolat beradi. Shu sababli, mazkur masalada mamlakatimizda keng ko'lamli ishlar olib borilmoqda. Bu esa, o'z navbatida, tijorat banklari emission operatsiyalarining hajmi va samaradorligini oshirishda muhim amaliy ahamiyat kasb etadi.

2021–2023-yillarda aksiyalari fond birjasi orqali ommaviy joylashtirilishi belgilangan korxonalar ichida 5ta yirik tijorat banklari xususiylashtirilishi belgilangan¹⁰.

Xalqaro moliya institutlari ko'magida "Ipoteka-bank" ATIB, "O'zsanoatqurilishbank" ATB, "Asaka" ATB, AT "Aloqabank", "Qishloq qurilish bank" ATB va "Turonbank" ATBdagi davlat ulushlarini bosqichma-bosqich xususiylashtirish belgilangan¹¹.

1-jadval: O'zbekiston Respublikasida faoliyat yuritayotgan tijorat banklarining Respublika fond birjasiga joylashtirilgan aksiyalari¹²

№	Emitent	Nominal qiymati	Ro'yxatdagi aksiyalar soni
1	"O'zsanoatqurilishbank" ATB	19	243 551 784 442
2	"Agrobank" ATB	1 168	7 323 094 968
3	"Hamkorbank" ATB	5	20 881 541 000
4	AITB "Ipak Yo'li"	10	60 239 945 264

7 N. N. O'ktamova "Tijorat banklari emission operatsiyalari samaradorligini oshirishning nazariy masalalari". "Xalqaro moliya va hisob" ilmiy jurnali. №4, avgust, 2021 yil. ISSN: 2181–1016.

8 PQ–3620-son 23.03.2018. Bank xizmatlari ommabopligini oshirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida. <https://lex.uz/docs/3593541> (accessed Jan. 04, 2021).

9 "(No Title)." https://cbu.uz/upload/medialibrary/631/Markaziy-bankning-Statistik-byulleteni_-2020-yil-9-oylik.pdf (accessed Jan. 04, 2021).

10 PF–5992-son 12.05.2020. 2020–2025 yillarga mo'ljallangan O'zbekiston Respublikasining bank tizimini isloh qilish strategiyasi to'g'risida (lex.uz)

11 PF–5992-son 12.05.2020. 2020–2025 yillarga mo'ljallangan O'zbekiston Respublikasining bank tizimini isloh qilish strategiyasi to'g'risida (lex.uz)

12 Ma'lumotlar "Toshkent" Respublika fond birjasi ma'lumotlari asosida muallif tomonidan umumlashtirildi. https://uzse.uz/isu_infos?page=3

5	AT "Aloqabank"	121	11 147 957 333
6	"Turonbank" ATB	1 700	868 057 456
7	"Trastbank" XAB	1 000	560 227 000
8	ATB "Universal bank"	5 000	30 000 000
9	"Mikrokreditbank" ATB	1 068	3 321 338 165
10	"Ravnaq-bank" AJ	1 000	100 000 000
11	"GARANT BANK" AJ	100	2 297 000 000
12	"Orient Finans" XATB	1 250	884 246 231

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yuqoridagi tahlillarimizdan kelib chiqqan holda tijorat banklari emission operatsiyalarining xususiyatlari yuzasidan quyidagi ilmiy xulosalarni shakllantirdik.

1. Bugungi kunda dunyoning barcha mamlakatlarida tijorat banklari asosiy moliyaviy vositachilar sifatida yuqori inovatsion va raqamli texnologiyalar asosida faoliyat ko'rsatmoqda. Tijorat banklari o'zlarining rivojlanishi jarayonida moliya bozorida, ssuda kapitallari bozorida, qimmatli qog'ozlar bozorida xo'jalik yurituvchi subyektlar va aholining asosiy moliyaviy hamkoriga aylanib ulgurdi.
2. Bozor iqtisodiyoti sharoitida tijorat banklari emissiya faoliyati albatta milliy va xalqaro fond bozorlari, qimmatli qog'ozlar bozorlari bilan bevosita bog'liq. Shu sababli, bank innovatsiyalari, banklarning emission faoliyati, banklarning fond bozorida o'rniga oid masalalar borasida iqtisodchi olimlarning nazariy qarashlarini tadqiq qilish maqsadga muvofiqdir.
3. Xalqaro amaliyotiga muvofiq iqtisodiy adabiyotlar tadqiqidan xulosa qilish mumkinki, emissiya operatsiyalari – bu tijorat banki tomonidan o'z qimmatli qog'ozlarini muomalaga chiqarish va joylashtirish operatsiyalaridir. Bizning nazarimizda, tijorat banklarining emission operatsiyalari – bank tomonidan o'z qimmatli qog'ozlarini muomalaga chiqarish va joylashtirish operatsiyalaridir.
4. Ta'kidlash joizki, xalqaro amaliyotda "fond bozori"ga nisbatan berilgan ilmiy ta'riflar borasida turlicha talqinlar mavjud bo'lib, ular bir-biridan farqlanadi va yagona yondashuvni tashkil etmaydi. Masalaning yana muhim va qiziqarli jihati shundaki, zamonaviy iqtisodiy adabiyotda "qimmatli qog'ozlar bozori" va "fond bozori" tushunchalarining bir xil ahamiyatga ega ekanligi xususida iqtisodchi olimlar o'rtasida hanuzgacha bahsli munozaralar davom etmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. 2017–2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasini "Faol investitsiyalar va ijtimoiy rivojlanish yili"da amalga oshirishga oid Davlat dasturi to'g'risida"gi PF–5635-son farmoni, 2019-yil 17-yanvar.
2. 2022–2026-yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF–60-son O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 2022-yil 28-yanvar. <https://lex.uz/uz/docs/-5841063>
3. PQ–3620-son 23.03.2018. Bank xizmatlari ommabopligini oshirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida. <https://lex.uz/docs/3593541> (accessed Jan. 04, 2021).
4. PF–5992-son 12.05.2020. 2020–2025 yillarga mo'ljallangan O'zbekiston Respublikasining bank tizimini isloh qilish strategiyasi to'g'risida (lex.uz)
5. О. И. Лаврушин, Н. И. Валенцева [и др.]; Банковское дело: под ред. О. И. Лаврушина. – 12-е изд., стер. – М.: КНОРУС, 2016. – 752 с.
6. Питер С. Ройз, "Банковский менеджмент", М. 2007.
7. N. N. O'ktamova "Tijorat banklari emission operatsiyalari samaradorligini oshirishning nazariy masalalari". "Xalqaro moliya va hisob" ilmiy jurnali. №4, avgust, 2021-yil. ISSN: 2181–1016.
8. Uzse.uz
9. Cbu.uz

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2023. № 10

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining

2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

